

PERIFERIAS

En marzo de 2005, celebramos en Lisboa las IV Jornadas Barcelona- Lisboa. Estas Jornadas nacieron como complemento a las actividades desarrolladas por el postgrado en Design Urbano organizado por el CPD, el BCD y la Universidad de Barcelona a través de Formació Continuada Heures y tenían como objetivo, abordar de forma comparativa, un conjunto de problemáticas comunes a ambas ciudades.

La edición de estas IV Jornadas fueron las primeras que se celebraron en Lisboa y se escogió como tema de debate una de las problemáticas que habían sido transversales a las tres ediciones anteriores: la de las periferias.

El equipo de trabajo estaba y está desarrollando proyectos de participación ciudadana en dos territorios que, aunque con problemáticas distintas, comparten el carácter de periféricos a la ciudad central, al mismo tiempo que sufren el estigma de los barrios periféricos. Como es sabido el desconocimiento y los prejuicios conducen a la xenofobia en sus múltiples variantes.

Marvila en Lisboa, La Mina en el área de Barcelona, fueron los escenarios escogidos para hablar de arte público y diseño urbano, sin olvidar otras periferias reales como las ciudades industriales o las rurales alejadas de los centros de poder y toma de decisiones.

A lo largo de las Jornadas se presentaron una serie de comunicaciones por parte de investigadores españoles y portugueses. De entre ellas hemos seleccionado unas cuantas para presentarlas en este número de "On the Waterfronts".

Nuestro recorrido se inicia con el trabajo de Claudia Sisti que aborda el estudio del paisaje del territorio de Marvila desde su dimensión morfológica. Si urbanamente podemos hablar de preexistencias y de territorios expectantes, deberíamos hacerlo en relación a un profundo conocimiento del la estructura material – natural del paisaje que domina una región.

En "Á procura do centro: Marvila" Cristovão Pereira, Sergio Vicente y Telmo Lopes abordan la problemática de como dotar de sentido a un territorio mediante las intervenciones de arte público o de diseño urbano. Lo hacen a partir de un workshop desarrollado en aquellas fechas con estudiantes del Doctorado de Espacio Público y Regeneración Urbana de la Universidad de Barcelona y con estudiantes de la Maestría en Ordenamiento del Territorio del Instituto Superior Técnico de Lisboa.

Ana Rita Ochoa, analiza en su trabajo las tensiones entre oriente y occidente en las ciudades portuarias. Un tipo de dinámica territorial y social que comparten muchas ciudades y que, en nuestro caso, era apropiado estudiar para el área oriental de Lisboa y el área oriental de Barcelona.

Justo frente a Lisboa, en la orilla sur del Tajo, se desparraman una serie de ciudades industriales que, no por serlo, han abandonado la intención de controlar el diseño del territorio y de su significación. Ana Isabel Ribeiro, directora del Museo Casa da Cerca de Almada, analiza el arte público de esta ciudad industrial a la luz del reciente trabajo de catalogación del mismo, realizado a partir de la experiencia del sistema del Ayuntamiento- Universidad de Barcelona.

Dotar de sentido al territorio mediante operaciones significantes, sólo es posible si se analiza el papel de la memoria en la articulación de los lugares y de éstos en la definición de la memoria. José Guilherme Abreu esboza una aproximación de la Teoría de los Lugares de Memoria al estudio del arte público. Un ejercicio difícil al que no estamos acostumbrados en foros dedicados a estos temas.

Helena Elias nos presenta una interesante visión del papel del Arte Público en el período de la gran obra pública desarrollada bajo el gobierno de Duarte Pacheco, en su doble condición de Alcalde de Lisboa y de Ministro de Obras Públicas.

Si Helena Elias analiza la periferia de la ciudad de Lisboa en los años 40, Inês Andrade aborda la difícil tarea de estudiar si el arte público y que tipo de arte público, tuvo un papel relevante en las operaciones de construcción de residencia social y popular en Lisboa.

Por último, en el formato de la presentación que realizó, Núria Arnau del Consorci de La Mina presenta una síntesis, clara y precisa del Plan de Transformación de este barrio de la periferia de Barcelona.

Creemos que presentamos al lector un número interesante y rico en aportaciones, en el que abunda precisiones hasta ahora poco conocidas y en el que se manifiesta un rigor metodológico muy acusado en el abordaje a la periferia, por parte de autores que no deberían considerarse especialistas en este tema.

PERIFÈRIES

El març de 2005, varem celebrar a Lisboa les IV Jornades Barcelona- Lisboa. Aquestes Jornades van néixer com complement a les activitats desenvolupades pel postgrau en Design Urbà organitzat pel CPD, el BCD i la Universitat de Barcelona a través de Formació Continuada Heures i tenien com objectiu, abordar de forma comparativa, un conjunt de problemàtiques comunes a ambdues ciutats.

L'edició d'aquestes IV Jornades van ser les primeres que es van celebrar a Lisboa i es va escollir com tema de debat una de les problemàtiques que havien estat transversals a les tres edicions anteriors: la de les perifèries.

L'equip de treball estava i està desenvolupant projectes de participació ciutadana en dos territoris que, encara que amb problemàtiques distintes, comparteixen el caràcter de perifèrics a la ciutat central, al mateix temps que sofreixen l'estigma dels barris perifèrics. Com és sabut el desconeixement i els prejudicis condueixen a la xenofòbia en les seves múltiples variants.

Marvila a Lisboa, La Mina en l'àrea de Barcelona, van anar els escenaris escollits per a parlar d'art públic i disseny urbà, sense oblidar altres perifèries reals com les ciutats industrials o les rurals allunyades dels centres de poder i presa de decisions.

Al llarg de les Jornades es van presentar una sèrie de comunicacions per part d'investigadors espanyols i portuguesos. Entre elles hem seleccionat unes quantes per a presentar-les en aquest nombre de "On the Waterfronts".

El nostre recorregut s'inicia amb el treball de Claudia Sisti que aborda l'estudi del paisatge del territori de Marvila des de la seva dimensió morfològica. Si urbanament podem parlar de preexistències i de territoris expectants, hauríem de fer-lo en relació a un profund coneixement del la estructura material – natural del paisatge que domina una regió.

En "Á procura do centro: Marvila" Cristovao Pereira, Sergio Vicente i Telmo Lopes abordem la problemàtica de com dotar de sentit a un territori mitjançant les intervencions d'art públic o de disseny urbà. Ho fan a partir d'un workshop desenvolupat en aquelles dates amb estudiants del Doctorat d'Espai Públic i Regeneració Urbana de la Universitat de Barcelona i amb estudiants del Mestratge en Ordenament del Territori de l'Institut Superior Tècnic de Lisboa.

Ana Rita Ochoa, analitza en el seu treball les tensions entre orient i occident en les ciutats portuàries. Un tipus de dinàmica territorial i social que comparteixen moltes ciutats i que, en el nostre cas, era apropiat estudiar per a l'àrea oriental de Lisboa i l'àrea oriental de Barcelona.

Just enfront de Lisboa, en la riba sud del Tajo, s'escampen una sèrie de ciutats industrials que, no per ser-ho, han abandonat la intenció de controlar el disseny del territori i de la seva significació. Ana Isabel Ribeiro, directora del Museu Casa d'Almada, analitza l'art públic d'aquesta ciutat industrial a la llum del recent treball de catalogació del mateix, realitzat a partir de l'experiència del sistema de l'Ajuntament - Universitat de Barcelona.

Dotar de sentit al territori mitjançant operacions significant, només és possible si s'analitza el paper de la memòria en l'articulació dels llocs i d'aquests en la definició de la memòria. José Guilherme Abreu esbossa una aproximació de la Teoria dels Llocs de Memòria a l'estudi de l'art públic. Un exercici difícil al que no estem acostumats en fòrums dedicats a aquests temes.

Helena Elias ens presenta una interessant visió del paper de l'Art Públic en el període de la gran obra pública desenvolupada sota el govern de Duarte Pacheco, en la seva doble condició d'alcalde de Lisboa i de Ministre d'obres Públiques.

Si Helena Elias analitza la perifèria de la ciutat de Lisboa en els anys 40, Inês Andrade té la difícil tasca d'estudiar si l'art públic i que tipus d'art públic, va tenir un paper rellevant en les operacions de construcció de residència social i popular a Lisboa.

Finalment, en el format de la presentació que la va realitzar, Núria Arnau del Consorci de La Mina presenta una síntesi, clara i precisa del Pla de Transformació d'aquest barri de la perifèria de Barcelona.

Creiem que presentem al lector un nombre interessant i ric en aportacions, en el qual abunda precisions fins a ara poc conegudes i en el qual es manifesta un rigor metodològic molt acusat en el abordatge a la perifèria, per part d'autors que no haurien de considerar-los especialistes en aquest tema.

PERIPHERIES

In March, 2005, we held in Lisbon the IVth Seminar Barcelona - Lisbon. These Seminars were born as a complement to the activities developed by the post degree in Design Urban organized by the CPD, the BCD and the University of Barcelona / Formació Continuada Heures and they had as aim, to approach in a comparative way, a series of problems common to both cities.

The edition of these IVth Seminar they were the first ones that were celebrated in Lisbon and, as topic for debate, it was chosen one of the problems that had been transversal to the three previous editions: that of the peripheries.

The working team was and is developing projects of civic participation in two territories that, though with different problems, they share the character of peripheral to the central city, at the same time as they suffer the stigma of the peripheral neighbourhoods.

Since it is known the ignorance and the prejudices they drive to the xenophobia in its multiple variants.

Marvila in Lisbon, La Mina in the area of Barcelona, were the areas chosen to talk about public art and urban design, without forgetting other real peripheries like the industrial cities or the rural ones far away from the centres of power and decision making.

Along the Seminar they were shown a series of communications on the part of Spanish and Portuguese researchers. Among them we have selected a few to present them in this issue of "On the Waterfronts".

Our tour begins with Claudia Sisti's work that approaches the study of the landscape of Marvila's territory from its morphologic dimension. If from an urbanite approach we can speak about pre-existence and about expectant territories, we should do it in relation to a deep knowledge of the material structure - natural of the landscape that dominates a region.

In " Searching for the Centre: Marvila " Cristovão Pereira, Sergio Vicente and Telmo Lopes approach the problem of how to provide meaning to a territory by means of the interventions of public art or of urban design. They do it from the conclusions of a workshop developed in those dates with students of the Ph.D. Programme Public Space and Urban Regeneration from the University of Barcelona and with students of the M.A. in Territorial Studies of the IST of Lisbon.

In her work, Ana Rita Ochoa, analyzes the tensions between east and west in the port cities. A type of territorial and social dynamics that many cities share and that, in our case, was adapted to study for the oriental area of Lisbon and the oriental area of Barcelona.

Just opposite to Lisbon, in the south shoreline of the Tags, there spread out a series of industrial cities that, not for it being, have left the intention of controlling the design of the territory and of its meaning. Ana Isabel Iberia, director of the Museum Casa ad Circa in Armada, analyzes the public art of this industrial city in the light of the recent work of its cataloguing, realized from the experience of the system developed by the City Council - University of Barcelona.

To provide meaning to the territory by means of significant operations, it is possible if the role of the memory is analyzed in relationship to the places and of these in relationship to remembrance. Jose Guilherme Abreu outlines an approximation to Theory of the Places of Memory applied to the study of public art. A difficult exercise to which we are not accustomed in forums devoted to these topics.

Helena Elias presents to us an interesting vision of the role of Public Art in the period of the big public work carried out under the government of Duarte Pacheco, in his double condition of Lisbon's Mayor and Minister of Public Works.

If Helena Elias analyzes the periphery of the city of Lisbon in the 40s, Inês Andrade approaches the difficult task of studying if public art and what type of public art, it had a relevant role in the operations of construction of social and popular residence in Lisbon.

Finally, in the format of the original presentation, Núria Arnau from the Consorci de La Mina presents a synthesis, clear and precise of the Plan of Transformation of this neighbourhood in the periphery of Barcelona.

We believe that we present to the reader an issue interesting and rich in contributions, in which there are precisions till now little known and the authors show a methodological rigor not usual when the subject of the Peripheries is put on discussion

A. Remesar